

BỘ TƯỢNG THẬP BÁT LA HÁN CHÙA HỘI KHÁNH - BÌNH DƯƠNG

| HUỖNH THANH TRANG

Email: tdloc@agu.edu.vn
Trường Đại học Thái Bình Dương

| CHÂU TRÂM ANH

Email: chautramanhtm@gmail.com
Trường Đại học Mỹ thuật Thành phố Hồ Chí Minh

EIGHTEEN ARAHAN STATUES IN HOI KHANH PAGODA IN BINH DUONG PROVINCE

TÓM TẮT

ABSTRACT

Chùa Hội Khánh là một ngôi cổ tự gắn liền với văn hóa Bình Dương, là một biểu hiện nổi bật nhất của nghệ thuật xưa trên mảnh đất này. Ngôi chùa là điển hình của kiến trúc cổ và chứa đựng nét tạo hình truyền thống độc đáo. Chùa cổ Hội Khánh là một trong số những hành trang thuộc về văn hóa tín ngưỡng mà những lưu dân mang theo khi đến vùng đất mới khai phá. Và trong một điều kiện thích hợp, chùa đã xuất hiện từ nhu cầu về mặt tinh thần của những lưu dân trong những ngày đầu đi mở đất khai hoang.

Các tượng thờ trong chùa Hội Khánh đa phần được tạc bằng chất liệu gỗ mít: gần 100 tượng gỗ, trong đó các vị La Hán, mỗi tượng mỗi dáng vẻ khác nhau, được sơn son thiếp vàng tạo nên những công trình điêu khắc có giá trị nghệ thuật cao mang đặc trưng của phong cách điêu khắc gỗ Bình Dương xưa.

Từ khóa: chùa Hội Khánh, nghệ thuật điêu khắc, tượng tròn

Hoi Khanh Pagoda is an ancient pagoda attached too Binh Duong province culture, the most prominent expression of ancient art on this land. The pagoda is a typical example of ancient architecture and contains unique traditional visual features. Hoi Khanh ancient pagoda is one of the cultural and religious belongings that the immigrants brought with them when they came to the discovered land. And under the right conditions, the pagoda appeared from the spiritual needs of the immigrants in the early days of reclaiming land.

The statues in Hoi Khanh Pagoda are mostly carved from jackfruit wood: nearly 100 wooden statues, including Arahans, each one has a different appearance, painted in red and gold, creating beautiful sculptures with high artistic value typical of the ancient Binh Duong provine wooden sculpture style.

Keywords: Hoi Khanh Pagoda, sculpture art, eighteen arahan statues

Đặt vấn đề

Mười tám vị La Hán chùa Hội Khánh được đặt thờ tại hành lang, dọc hai bên chánh điện. Mỗi bên hành lang đặt chín vị đối diện nhau. Các tượng cao 0,86m được các nghệ nhân nổi tiếng của đất Bình Dương tạo tác. Tất cả đều được làm bằng gỗ mít, đặc điểm của loại gỗ mít này là thân rắn, ruột đặc, bảo quản được lâu, ít mối mọt, bên trong màu gỗ sặc vàng thẫm. Tất cả các tượng đều được phủ son thiếp vàng bên ngoài.

Tượng Thập Bát La Hán trong chùa Hội Khánh được các nghệ nhân tạc mỗi vị một tư thế, không vị nào giống vị nào.

Nghệ thuật chạm khắc của các nghệ nhân Bình Dương xưa được thể hiện qua các vị La Hán với nét mặt mập,

tròn, mình to, khỏe, bụng và ngực nở nang. Các vị mặc áo tràng, nếp tron có hoa văn được cách điệu đơn giản, không đeo vòng ở cổ tay, chân mang hài nhưng không có trang trí hoa văn.

Để hiểu rõ hơn về gốc tích các vị La Hán chùa Hội Khánh, cần tìm hiểu nguồn gốc A La Hán trong Phật giáo và những ảnh hưởng trong quan niệm thờ cúng các La Hán từ trước đến nay.

1. Nguồn gốc La Hán tượng chùa Hội Khánh

La Hán là tên gọi tắt của chữ A La Hán, là phiên âm từ tiếng Phạn Arahatta, còn gọi là Arahán, tiếng Hán gọi “sát tặc” có nghĩa là giết được giặc phiền não, vô lại. A La Hán là những bậc đã tu đến chỗ không sinh, không tử, không có gì phải học nữa, nên có nghĩa là vô học

ARTS

Nghệ thuật TW phương pháp tiếp cận nghệ thuật trên cơ sở kế thừa những tinh hoa dân tộc, chất lọc và tìm cho mình hướng đi mới trong học tập và nghiên cứu khoa học mỹ thuật.

Các học phần lý luận chuyên ngành cung cấp kiến thức mang tính chất cơ bản về phương pháp nghiên cứu lịch sử tạo hình, khoa học về phương pháp chép vốn cổ, khai thác và vận dụng vốn cổ dân tộc vào học tập chuyên ngành. Trong quá trình học tập, sinh viên cần xác định rõ ràng phương pháp tiếp cận, phương pháp nghiên cứu, phát hiện các vấn đề từ cơ bản bài học, khám phá những gì ẩn chứa bên trong đối tượng mỹ thuật theo cảm nhận, rung động trên cơ sở đối sánh với các đối tượng khác từ đó tìm ra cách khai thác phù hợp nhằm đi đến những nhận định trong khoa học nghiên cứu mỹ thuật.

Từ phương pháp khoa học nghiên cứu nói chung đến phương pháp nghiên cứu khoa học mỹ thuật sẽ có những điểm chuyên biệt trên cơ sở đánh giá, phân loại các cứ liệu khoa học, với phương pháp trực quan, trực tiếp và điền dã tại các di tích, công trình, tác phẩm mỹ thuật cổ, bảo tàng, các họa thất, triển lãm... sinh viên sẽ có được nhiều ý tưởng khám phá và lựa chọn được một đề tài cụ thể.

Có thể chọn các dạng đề tài như:

Tranh dân gian Việt Nam và khả năng ứng dụng nghệ thuật tạo hình vào thực tiễn giảng dạy mỹ thuật tại cơ sở.

Từ hướng nghiên cứu lớn này sinh viên có thể chọn một vấn đề nhỏ để đi sâu nghiên cứu như: “Tranh dân gian Làng Sinh và khả năng ứng dụng nguyên lý tạo hình vào bài học màu sắc cho học sinh Trung học Cơ sở” hoặc “Tranh Kim Hoàng với hướng khai thác phục hồi và phát huy di sản qua hoạt động trải nghiệm mỹ thuật tại làng nghề cho học sinh phổ thông” hay có thể đặt tên đề tài theo hướng “Dạy học tích hợp mỹ thuật truyền thống với giáo dục địa phương cho học sinh phổ thông qua nội dung học tập về mỹ thuật dân gian Việt Nam với dòng tranh Đông Hồ”...

Với dạng đề tài “Nghệ thuật tạo hình kiến trúc một công trình thuộc di sản văn hóa vật thể và những giá trị ứng dụng trong thực tiễn sáng tạo, giảng dạy trong giai đoạn hiện nay...” sinh viên có thể chọn một góc nhìn nhỏ, một tiểu luận để làm quen trong khoa học nghiên cứu mỹ thuật và tiếp cận với hướng khai thác Nghệ thuật trang trí kiến trúc, các mô típ chạm khắc trang trí, không gian kiến trúc... và những giá trị tạo hình đặc thù để áp dụng vào thực tiễn bài học Trang trí hay nội dung Lý luận và lịch sử mỹ thuật cho học sinh, sinh viên...

Ví dụ: “Ứng dụng nghệ thuật chạm khắc trang trí kiến

trúc chùa Hương Vân, Triều Khúc vào dạy học mỹ thuật cho sinh viên ngành Sư phạm mỹ thuật” hoặc đề tài “Kết cấu kiến trúc chùa Bối Khê và những ý tưởng sáng tạo cho sinh viên ngành Sư phạm mỹ thuật trong nghiên cứu, học tập học phần Nghệ thuật trang trí kiến trúc”...

Ngày nay, Thiết kế đồ họa xuất hiện hầu hết trong các lĩnh vực: kinh tế, văn hoá, xã hội, khoa học, giáo dục, truyền thông... Các sản phẩm của Thiết kế đồ họa có thể là contem, tờ báo, cuốn sách, tem nhãn trên bao bì hoặc xuấthiện trên các hệ thống biểnbảng quảng cáo tấm lớn, nhỏ; trong lĩnh vực truyền thôngquảng cáo trên website, truyền hình. Pano Tuyên truyền trên đường phố, Mô hình quảng cáo của hãng Mercedes-Benz Trích đoạn quảng cáo trên truyền hình, Trích đoạn trang web quảng bá du lịch, Bộ bao bì sản phẩm mứt Tết, Bao bì bộ đồ dùng nhà bếp Bamboo... Các sản phẩm nhỏ như con tem hay bao bì bao diêm đều phải cần đén sự sáng tạo của họa sĩ thiết kế đồ họa. Để phân tích tác phẩm ngành nghề thuộc các lĩnh vực kinh tế, kỹ thuật hay thương mại cần xác định rõ các nhân tố về hình thức, nội dung, sự tương thích hài hòa giữa nội dung và hình thức để tạo nên nhân tố logic, khoa học, thẩm mỹ sẽ đánh giá được giá trị của tác phẩm thuộc ngành nghề đặc thù sinh viên ngành Sư phạm mỹ thuật khi chọn hướng nghiên cứu cần xác định rõ tên đề tài và hướng nghiên cứu phù hợp tránh “lạc” vào ngành nghề mình không chuyên hoặc nghiên cứu ở mức độ chung chung.

Mặc dù không biết hình vẽ và chữ viết cái nào xuất hiện trước, cái nào xuất hiện sau, nhưng khi ngôn ngữ và chữ viết ra đời thì kiến trúc và hoạt động xây dựng đã có trước đó rất lâu. Chỉ đơn thuần là vấn đề chữ viết và hình vẽ cũng có thể nghiên cứu được một đề tài thú vị. Để có một công trình kiến trúc, không thể thiếu những người thiết kế và đội ngũ xây dựng. Tuy nhiên trước đây, công việc thiết kế được xem trọng hơn rất nhiều. Người thiết kế đa phần thuộc tầng lớp thống trị, thượng lưu và quý tộc, còn những người xây dựng bao gồm tầng lớp bị trị, dân nghèo và nô lệ. Công trình kiến trúc lại đa phần phục vụ cho những người "có tiền và quyền lực". Như vậy, theo quan niệm cổ điển, lĩnh vực kiến trúc bao gồm cả xây dựng; Xây dựng phải phục vụ cho kiến trúc, tuân theo sự chỉ định của kiến trúc và phục vụ tuyệt đối ý đồ thiết kế. Người kiến trúc sư thời đó quản lý cả hệ thống kết cấu, quá trình thi công, hệ thống cấp – thoát nước... những vấn đề liên quan xây dựng, kiến trúc, kiến trúc sư, đặc điểm công trình hay trang trí kiến trúc... đều có thể triển khai nghiên cứu dưới nhiều góc tiếp cận phong phú cho đề tài khoa học.

Khi học tập các môn Mỹ thuật học, Lịch sử mỹ thuật, Lý luận và Phê bình Mỹ thuật sinh viên ngành

ARTS

Sư phạm mỹ thuật hoàn toàn có khả năng lựa chọn vấn đề về nghiên cứu Mỹ thuật cổ, về vai trò của của Kiến trúc đối với xã hội hoặc cũng có thể khai thác đề tài với mối dây liên hệ giữa khoa học mỹ thuật với đời sống xã hội thời cổ đại...

Mỹ thuật ngày nay được xem là một bộ môn nghệ thuật mà ngôn ngữ của nó là không gian, hình khối, chất liệu, đường nét, ánh sáng, nhịp điệu... Các ngành khoa học kỹ thuật cũng đã tiên hành phân chia thành nhiều môn khoa học khác nhau, nhiều lĩnh vực khác nhau, nhiều chuyên ngành khác nhau, và các lĩnh vực đó cũng ít nhiều có những nhân tố tạo hình hoặc tiềm ẩn ngôn ngữ mỹ thuật. Mỹ thuật ra đời vừa có khả năng thỏa mãn nhu cầu thẩm mỹ, vừa góp phần vào định hướng nhu cầu thẩm mỹ xã hội. Tiến trình phát triển của lịch sử nghệ thuật nhân loại đã minh chứng điều đó. Sinh viên ngành Sư phạm mỹ thuật cần có tư duy sáng tạo, tư duy nghiên cứu và tầm nhìn chiến lược về ngành nghề đặc thù. Tuy nhiên, sinh viên cần nhìn nhận vấn đề nghiên cứu mang tính thiết thực, cấp thiết (cái xã hội cần chứ không không phải đơn thuần là cái xã hội đang có). Cần triển khai đề tài vừa sức, học hỏi các thế hệ đi trước song cần tìm ra điểm mới và chọn hướng đi phù hợp cho sáng kiến, cho chủ đề về mỹ thuật, giáo dục thẩm mỹ hoặc tạo các nguồn tin hiệu quả tích cực tác động đến nhận thức thẩm mỹ của cộng đồng đã là cái thành công bước đầu của một bài viết hoặc công trình nghiên cứu khoa học mỹ thuật vừa sức.

Kết luận

Người dạy là nhân tố quyết định chất lượng giáo dục, là then chốt của sự cải cách, đổi mới trong giáo dục phổ thông hiện đại. Đề cải tiến chất lượng dạy - học thích ứng với các điều kiện và mục tiêu chương trình giáo dục phổ thông tổng thể cần “thay đổi” hướng nhìn, cái nhìn, cách nhìn để đạt kết quả tích cực và phù hợp trong dạy - học ngành Sư phạm Mỹ thuật. Sự kết hợp hài hòa giữa lý luận và thực hành là điều kiện cần và đủ nhằm giúp sinh viên, giáo sinh, giáo viên mỹ thuật đứng vững với nghề bằng “hai chân” từ đó tự hào và nhận thức rõ giá trị bản thân, giá trị ngành nghề. Bởi vậy, không chỉ học tốt mà sinh viên ngành Sư phạm mỹ thuật cần có tư duy nghiên cứu tốt, mới đầu viết chưa hay cứ viết, viết bài ngắn, viết bản tin, viết sáng kiến, viết tiểu luận, viết bài báo nghiên cứu và viết công trình khoa học, viết khóa luận... viết dần sẽ hay, sẽ quen và có bài nghiên cứu chất lượng. Từ những bước đi ban đầu, sinh viên ngành Sư phạm mỹ thuật cần tìm kiếm hướng nghiên cứu từ đơn giản đến khó hơn, đa chiều hơn và vận dụng hiệu quả vào thực tiễn cho nghiên cứu dài hơi sau này sẽ giúp các em có được vị thế nhất định trong sự nghiệp giáo dục đầy thi vị song cũng đầy thử thách.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đặng Thị Bích Ngân (2012), *Từ điển Mỹ thuật phổ thông*, Nxb Mỹ thuật, Hà Nội
2. Nhiều tác giả (2018), *Mỹ thuật Việt Nam qua con mắt các nhà phê bình*, Nxb Mỹ thuật, Hà Nội.
3. Nguyễn Quân (2004), *Con mắt nhìn cái đẹp*, Nxb Mỹ thuật, Hà Nội.
4. Maurice Grosser (4/99) *Để thưởng ngoạn một tác phẩm hội họa*, Nxb Mỹ thuật.
5. Graham Collier (2019), *Nghệ thuật và tâm thức sáng tạo*, Nxb Dân trí.
6. Quốc hội nước CHXHCN Việt Nam (2012), *Luật Giáo dục đại học - Luật số 08/2012/QH13*
7. Tạ Ngọc Tấn (2004), *Truyền thông đại chúng*, Nxb Chính trị Quốc gia.
8. Trần Thị Thu Thủy, Nghiêm Thị Thanh Nhã, Lương Đức Thắng (2009), *Giáo trình giáo dục nghệ thuật*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, tr.33.